

Lesekroken: Hvilket kunnskapssyn formidler bildene?

En del av kritisk tenkning er å legge merke til hvilket kunnskapssyn som blir formidlet i teksten. Hvilke meninger finnes i teksten, uten å bli sagt rett ut? Her får elevene tolke ulike isbjørn-bilder på jakt etter skjulte meninger, og de får tegne en isbjørn i full størrelse.

En bedøvet isbjørn som ligger på isen, den har et tau bundet til labben, og i bakgrunnen er det et helikopter

I dette opplegget skal elevene lese en artikkel om isbjørn og jobbe med fotografiene i artikkelen. (Foto: Jon Aars/Norsk Polarinstitutt)

Last ned materialet til utskrift:

- [Oppgaver og lærerveiledning \(PDF\)](#)
- [Artikkelen "Kommer isbjørnen til å overleve?" \(PDF\)](#) fra Nysgjerrigper-bladet nr. 4-2021 som sendes ut til abonnenter i uke 44.

Lærerveiledning

En del av kritisk tenkning er å legge merke til hvilket kunnskapssyn som blir formidlet i teksten. En annen måte å forklare kunnskapssyn på er å se etter hvilke meninger som finnes i teksten, men som kanskje ikke blir sagt rett ut. For eksempel kan et kunnskapssyn være at naturen trenger menneskets hjelp for å klare seg. Et annet kunnskapssyn kan være at naturen klarer seg best selv, uten menneskers innblanding.

I artikkelen "Kommer isbjørnen til å overleve?" er det tre fotografier fra Svalbard. Det første er av en bedøvet isbjørn som ligger på isen, den har et tau bundet til labben, og i bakgrunnen er det et helikopter. Det andre bildet er av en isbjørn som er bedøvet, der en forsker tar blodprøve av bjørnen, og isbjørnungene holder seg inntil moren. Det tredje bildet viser en bedøvet isbjørn liggende på isen med bedøvelsespiler og en forsker som sitter inntil isbjørnen med en hånd på nakken dens. Dette er en nøytral beskrivelse av bildene. Om en ser på helheten i disse bildene, hva de har til felles, ser vi eksempler på isbjørner som ikke er i sitt naturlige element. Isbjørnene er bedøvet av mennesker, og menneskene gjør ting med isbjørnene som de ikke kunne ha gjort med en vanlig vill og våken isbjørn. En kan ikke ta blodprøver av en vill isbjørn. Ut fra dette kan en tolke seg til et kunnskapssyn i teksten: For at isbjørnen skal overleve, trenger den hjelp av mennesker.

La elevene beskrive bildene så nøyaktig de kan, på en nøytral måte. La dem deretter finne hva som er felles, og spør så: "Hva sier bildene om isbjørner og mennesker?" "Hvilken mening er gjemt i bildene?"

La elevene komme med ulike forslag. La elevene gjerne se bare bildene først, og så få med overskriften. Endrer meningen seg da?

For å se etter ulike meninger som kan gjemme seg i bilder, kan en søke på "isbjørn" på ulike nettsider, for eksempel ["Seks drept siden 1971: – Et telt er en invitasjon for isbjørnen" \(nrk.no\)](#). Hvilken mening kommer fram her? Er den ulik fra meningen i artikkelen? Hva er forskjellig, og hvorfor?

Kritisk tenkning: andre oppgaver

Lesekroken setter fokus på kritisk tenkning gjennom en rekke artikler. Andre tilnærminger finner du i nr.

Oppgaver til elevene

1. Hvilken mening er gjemt i bildene?

- Beskriv de tre bildene i artikkelen nøye.
- Hva er likt med alle bildene?
- Hvilken mening er gjemt i bildene, for eksempel om isbjørner og mennesker?

2. Tegn en isbjørn i full størrelse.

- Finn ut hvor lang og hvor høy en isbjørn er.
- Tegn en isbjørn så stor som den er i virkeligheten, for eksempel med kritt på en murvegg.

3. Detektivlesing

- Spiser isbjørn planter og tang fra havet? Begrunn svaret ditt.
- Går isbjørnbamser i hi? Begrunn svaret ditt.
- Hvorfor bruker forskerne helikopter for å forske på isbjørner?

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.